

DE MAASVLAKTE ALS GIDS VOOR HET PLEISTOCEEN VAN WEST-NEDERLAND

Door Niek Kerkhoff

Een uit het zand stekend bot, dat later een complete tibia van een rund zou blijken te zijn, was jaren geleden aanleiding de stranden van de Maasvlakte nauwkeuriger te bekijken.

De Maasvlakte ontstond in de jaren 1950-1971 als uitbreiding in de zee van het eiland Rozenburg, ten zuiden van Hoek van Holland.

De onvoorstelbaar grote hoeveelheid zand die voor dit nieuwe land nodig was werd verkregen door op diverse plaatsen rond Rozenburg zand op te zuigen, waarbij diepten werden bereikt tot 42 meter.

Het opgespoten zand bleek dierresten te bevatten die bij nadere beschouwing qua kleur, botstructuur en hardheid afwijken van recent materiaal. En toen was de nieuwsgierigheid gewekt en werd het moeilijk... Want waar haalt men gegevens vandaan om de anatomische kennis te vergroten en waar kan intuïtie worden getoetst aan deskundigheid?

Langzamerhand groeide het besef, dat hier sprake moest zijn van resten afkomstig uit de Westland-formatie van het Holoceen en uit het Pleistoceen met o.a. de formatie van Kreftenheije (vroeg Holoceen tot Saalien) en de Tegelen-Kedichem-formatie (ouder dan het Cromerien).

Met veel steun van en kritische begeleiding door wetenschappers, die ook geïnteresseerd raakten, werd met veel moeite en zorg een kollektie opgebouwd, waarmee een tipje van de pleistocene sluier van West-Nederland kan worden opgelicht, alhoewel het Midden-Pleistoceen kennelijk ontbreekt.

Uit vergelijkend onderzoek, literatuurstudie e.d. kon worden overgegaan tot een voorzichtig stratigrafisch overzicht van de verschillende diersoorten, waardoor drie fauna's kunnen worden onderscheiden:

FAUNA I : Holoceen (gematigd klimaat)

Homo spec., Castor fiber, Sus scrofa, Canis spec., Felis spec., Equus spec.A., Cervus elaphus, Capreolus capreolus, Bos spec., Lutra lutra, Ovis aries, Capra hircus, Phoca vitulina, Halichoerus grypus en Arvicola terrestris.

FAUNA II : Weichselien (glaciale omstandigheden)

Mammuthus primigenius, Coelodonta antiquitatis, Cervus (Megaceros) giganteus, Bison priscus, Rangifer tarandus.

FAUNA III : Cromerien en ouder
(gematigd klimaat)

Trogontherium spec., Sus spec.,
Cyrnaonyx spec., Equus spec.B.,
Dicerorhinus etruscus, Hippo-
potamus cf. amphibius, Alces
latifrons, Cervidae indet.,
Mammuthus (Archidiskodon) meri-
dionalis, Pentanya hungarica,
Drepanosorex austriacus en
Microtus cf. savini.

Fig.1. M² dex. van
Dicerorhinus etruscus

Hierboven is het woord 'voor-
zichtig' genoemd omdat de vond-
sten nooit in situ gevonden
worden, zodat ouderdomsbepa-
ling alleen mogelijk is door
vergelijking, waarbij de maxi-
male zuigdiepte de ondergrens
in tijd bepaalt.

Onlangs kon een speciale groep worden toegevoegd, die van
de knaagdieren en insektivoren, waarvan uit het grovere
zand vooral kiesjes kunnen worden verzameld. Deze bezig-
heid is een tijdrovend maar interessant karwei, waarbij
zeef en binokulair een grote rol spelen.

De kwaliteit van de skeletresten laat vaak te wensen over
omdat door de lange transportweg door een buizenstelsel
veel beschadigingen optreden. De molaren zijn over het al-
gemeen beter bewaard gebleven.

De botfragmenten zijn naar anatomische overeenkomst in
schuifladen gegroepeerd. De definitief gedetermineerde
stukken zijn als type-monsters in dozen opgeslagen. De
belangrijkste stukken worden gekonserveerd door ze te dom-
pelen in een mengsel van Velpen en aceton (1 op ca.6 delen).

Naast resten van zoogdieren worden niet alleen veel visres-
ten gevonden, maar ook archeologisch interessant materiaal,
zoals benen visharpoenen, vishaken, potscherven en ander
gebruiksmateriaal uit verschillende tijdperken.

Voor een goed begrip dient, dat al dit materiaal niet voor
het oprapen ligt, maar dat soms pas na vele dagen tevergeefs
spuurwerk een vondst aan de kollektie kan worden toegevoegd.

Belangstellenden die de kollektie willen bezichtigen zijn
na telefonische afspraak van harte welkom.

Adres van de auteur:
Niek Kerkhoff
Nieuwe Damlaan 557
3119 AM Schiedam
Tel.: 010 - 703065